

بررسی چگونگی تاثیر آموزش مجازی بر اختلال یادگیری خواندن دانش‌آموزان مقطع ابتدائی

احمد رضا منصوری

دانشجوی علوم تربیتی پردیس شهید با هنر اراک

Email:ahmaddrag60@gmail.com

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر، بررسی چگونگی تاثیر آموزش مجازی بر اختلال یادگیری خواندن در دانش‌آموزان ابتدائی است. بدین منظور با روش مروری متون اصلی شامل کتاب‌ها و مقاله‌های علمی در این زمینه بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۹ از پایگاه‌های اطلاعاتی SID, Jonapte استخراج و مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. جستجو در این پایگاه‌ها با کلیدواژه‌های، آموزش مجازی و اختلال یادگیری خواندن بود. مرور ادبیات پژوهش نشان داد اختلال یادگیری خواندن که در اثر مشکلات آواشناختی در نیمکره چپ مغز رخ می‌دهد در آموزش مجازی تشدید می‌شود زیرا تشخیص و رفع این اختلال نیازمند فنون و راهکارهایی هست که امکان اجرای آنها در تعاملات حضوری امکان‌پذیرتر و موثرتر است. بر اساس مرور بر ادبیات پژوهش می‌توان گفت: «اختلال خواندن یا دیسلکسیا از دیگر اختلالات شایع مرتبط با یادگیری است که بر نحوه پردازش زبان نوشتار و گاهی گفتار افراد تاثیر می‌گذارد و افراد مبتلا به آن در روان و رساخوانی کلمات دچار مشکل هستند که این نوع اختلال در آموزش مجازی تشدید می‌شود و امکان تشخیص آن در طی آموزش‌ها و تدریس‌های مجازی کاهش می‌یابد. آموزش مجازی و تعریف آن، مزایا و معایب آن، تعاریف، علل، درمان اختلال یادگیری خواندن و تاثیر آموزش مجازی بر اختلال یادگیری خواندن در متن مقاله به تفصیل بیان شده است.

واژگان کلیدی: آموزش مجازی، اختلالات یادگیری، خواندن و اختلال یادگیری خواندن، تاثیر آموزش مجازی بر اختلال

یادگیری خواندن.

مقدمه:

اینترنت در عرصه‌های آموزشی چالش‌های جدیدی را ایجاد کرده و استفاده از بستر و زیر ساخت مناسب اینترنت برای آموزش طی سالیان اخیر مورد استقبال قرار گرفته است. آموزش الکترونیکی، آموزش مبتنی بر کامپیوتر، آموزش مبتنی بر وب نمونه‌های انتخاب شده برای روش‌های جدید آموزشی می‌باشد. با در نظر گرفتن تعریف فوق آموزش مجازی فرآیند و ابزار انتقال دانش به سوی یاددهی - یادگیری با یک شیوه نوین با مزایای نسبی است. حرکت برای استفاده بیشتر از آموزش‌های مجازی در سراسر دنیا آغاز شده است و این امر روز به روز گسترش بیشتری پیدا کرده است. عمده‌ترین دلیل این امر نیز مزایای فراوان آموزش‌های سنتی از جمله قابلیت عمومیت یافتن و هزینه‌های بیشتر این نوع آموزش است که تنها نیمی از درصد هزینه‌های آموزش سنتی را شامل می‌شود.

بشر همواره در طول زندگی خود، در حال فراگیری و کسب دانش بوده که با گسترش فناوری، مقوله آموزش نیز از آن بی‌بهره نمانده و گام به گام با فناوری‌ها هماهنگ و تقویت گردیده است؛ بنابراین تحصیل کردن یکی از نیازهای اساسی اوست و بدیهی است که برای زندگی در جامعه پیشرفته امروز که اطلاعات دم به دم در حال تغییر و پیشرفت است، انسان بی‌خبر از این تغییرات انسانی بی‌ثبات و جدا مانده از جامعه محسوب می‌شود. از طرف دیگر با افزایش جمعیت، جامعه نمی‌تواند پاسخگوی تمامی افراد به آموزش باشد؛ بنابراین باید راهبردی یافت که با کمترین هزینه، آموزش برای همگان میسر شود. آموزش از راه دور به ویژه به کمک رایانه پاسخی مناسب به این نیاز محسوب می‌شود که این خود یکی از مزایای غیر قابل انکار این شیوه آموزش به‌شمار می‌رود. آموزش الکترونیکی باعث افزایش قدرت نگهداری اطلاعات در فراگیران می‌شود که در این راستا از عناصر متفاوتی نظیر: صوت، تصویر، امتحانات کوتاه مدت و تعامل با فراگیر و سایر موارد برای تاکید مجدد در فراگیری هدفمند استفاده می‌شود. در صورتی که فراگیران یک بخش از یک مطلب را فرا نگیرند می‌توانند در زمان مناسب به آن رجوع کرده و آن را فرا گیرند و یادگیری هر بخش جواز ورود به بخش بعدی است. یکی دیگر از مزایای انکارناپذیر آموزش مجازی بحث ارزشیابی است، در این نوع آموزش نه تنها ارزشیابی با سرعت بیشتری انجام می‌شود بلکه حرکت به سوی خود ارزشیابی که می‌توان آن را یکی از اهداف مهم آموزش و پرورش دانست، در اینجا در حال شکل‌گیری است. فراگیر با ارزشیابی مستمر خود به شناخت بهتری نسبت به خودش دست می‌یابد و به طور قطع در پیشرفتش مؤثر خواهد بود.

نگرانی عمده استفاده از آموزش مجازی دور شدن از روابط انسانی و حرکت به سوی دنیای مجازی است. کاهش ارتباط رو در رو با معلم باعث اضطراب در بعضی از فراگیران می‌شود. برنامه‌های آموزش الکترونیکی کنونی از کیفیت لازم برخوردار نیست. عدم وجود زیرساخت‌های لازم برای آموزش مجازی با کمک اینترنت از قبیل محدودیت در پهنای باند باعث کارایی

کمتر در صدا، ویدئو و تصاویر متحرک می‌باشد و اینها باعث اختلاف وقت زیادی می‌شود. در نتیجه این شیوه آموزشی نیز مانند تمام روش‌های دیگر دارای محدودیت‌ها و معایبی است که تنها اهداف ما، برگزیدن یا رد آن را توجیه می‌کند. سه محدودیت عمده برای آموزش مجازی عبارت است از:

- نارسایی به دلیل کمبود تجزیه و تحلیل شغلی
- عدم تطابق با محدودیت‌ها و نقاط ضعف و قوت یادگیری انسان
- درصد بالای ترک تحصیل

علاوه بر این موارد عدم حضور فیزیکی و استفاده از زبان بدن برای دادن بازخورد و عدم کنترل کافی و دقیق استاد و معلم بر کلاس درس از معایب آموزش مجازی و الکترونیکی دانسته شده است. (شاه بیگی و نظری، ۱۳۹۰: ۴۹ و ۵۱ و ۵۳) حال این شرایط مجازی برای دانش‌آموزان دارای اختلال‌های یادگیری، شرایط سختی را ایجاد کرده است. مدت‌های طولانی، دانش‌آموزان دارای اختلالات ویژه یادگیری، با اصطلاحات معلول ادراکی، آسیب دیده مغزی و آسیب دیده عصبی و عقب مانده ذهنی معرفی می‌شدند. در حقیقت اختلالات ویژه یادگیری یک اصطلاح عام است که به گروه‌های ناهمگنی از اختلالات عصبی - رفتاری اطلاق می‌گردد که با مشکلات خاص، پایدار و غیرقابل انتظار، در اکتساب و استفاده کارآمد از خواندن (خوانش پریشی)، نوشتن (نوشتارپریشی) یا ریاضیات (حساب پریشی)، همراه است و این در حالی است که چنین افرادی از آموزش معمول، حواس سالم، هوش طبیعی، انگیزه کافی و فرصت‌های فرهنگی - اجتماعی مطلوب برخوردارند. (محمدی و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۷۰)

اختلال خواندن در مقایسه با اختلالات نوشتن و ریاضیات، شایع‌تر است و بین ۸۵ تا ۹۰ درصد دانش‌آموزان با اختلال یادگیری ویژه، در خواندن مشکل دارند. گاهی هر دو یا سه نوع اختلال به طور مختلط مشاهده می‌شود. مهارت خواندن یکی از عمده‌ترین روش‌های کسب معلومات و دانش و اساسی‌ترین ابزار یادگیری دانش‌آموزان است و مشکلات مربوط به آن در دانش‌آموزان مبتلا، موجب افت تحصیلی و اختلال در روانخوانی یا درک مطلب می‌شود. این گروه از کودکان ممکن است بسیاری از واژه‌ها را بدانند و به راحتی آن‌ها را در مکالمه به کار بگیرند؛ اما قادر به درک و شناسایی نشانه‌های نوشتاری یا چایی نیستند. همچنین، کودکان دارای اختلال یادگیری ویژه با نوع خواندن، در نامیدن کلمه‌ها، حروف و اعداد نیز عملکرد ضعیفی دارند. اختلال یادگیری ویژه با نوع خواندن، یکی از اختلال‌های عصبی تحولی بسیار شایع تشخیص داده شده در دوران کودکی است که مهم‌ترین علت عملکرد ضعیف تحصیلی به

شمار می‌رود و با مشکلاتی در بازشناسی درست و روان واژه‌ها و درک مطلب همراه است. این مشکلات منجر به نقص‌هایی در ارتباط با سایر توانایی‌های شناختی می‌شود. (کرباسدهی و دیگران، ۱۳۹۷: ۲)

در این پژوهش تاثیر آموزش مجازی بر مشکلات و اختلال خواندن را بررسی می‌کنیم.

شیوع ویروس کرونا، تغییر و تحول را بر همه حوزه‌ها و عرصه‌های زندگی اجتماعی تحمیل کرد و آموزش و پرورش را به سوی آموزش‌های مجازی سوق داد. همه‌گیری ویروس کرونا در کشور که از اسفند ماه ۹۸ شروع شد، سبب تعطیلی کلاس‌های حضوری و رونق‌یافتن آموزش مجازی و کمرنگ شدن ارتباطات انسانی میان دانش‌آموزان و معلمان شد. همه فراگیران علم و دانش، بی شک تا به حال تجربه آموزش مجازی را داشته‌اند و با مزایا و محدودیت‌های این نوع آموزش و یادگیری آشنایی دارند. این روش بهره‌گیری از علم و دانش در عین حال که می‌تواند در شرایط سختی که امکان آموزش حضوری وجود ندارد؛ به کار گرفته شود، در عین حال نیز نمی‌تواند پاسخگوی برخی نیازهای فراگیران باشد.

تعریف یادگیری الکترونیکی یا مجازی:

یادگیری الکترونیکی زاینده چرخه تحولات سریع و روبه گسترش فناوری‌های نو به مفهوم واقعی آن است. تاکنون تعاریف متفاوتی از یادگیری الکترونیکی ارائه شده است. برای مثال: کراس یادگیری الکترونیکی را دارای شش نشانه به شرح زیر می‌داند:

- یادگیری الکترونیکی به وسیله اینترنت صورت می‌گیرد.
- با جدیدترین اطلاعات همراه است.
- مجموعه‌ای از روش‌های آموزشی را در برمی‌گیرد (آموزش‌های مجازی، همکاری دیجیتال، شبیه‌سازی و ...).
- فراگیر محور است و به ویژگی فردی او توجه دارد.
- اینترنت محور نیست.
- کثرت گراست (شامل همه می‌شود).
- نهایتاً قابلیت انجام دادن فرایندهای اداری و مدیریتی از قبیل: ثبت نام، پرداخت شهریه، نظارت بر روند اجرای فعالیت‌های یادگیرنده، تدریس و اجرای ارزشیابی از راه دور را فراهم می‌کند.

به طور کلی، یادگیری الکترونیکی به آن نوع یادگیری گفته می‌شود که در محیط شبکه به وقوع می‌پیوندد و در آن مجموعه‌ای از فناوری چند رسانه‌ای، فرارسانه‌ای و ارتباطات از راه دور به خدمت گرفته می‌شود و نوعی یادگیری است که در محیط اینترنت صورت می‌گیرد و با بهره‌گیری از فناوری شبکه تسهیل می‌شود. (میرنقوی، ۱۳۸۹، به نقل از سید هادی رضایی نیکو، ۱۳۹۹: ۴)

۱. مزایای آموزش مجازی:

آموزش مجازی نسبت به آموزش سنتی دارای مزایای عمده‌ای است. انعطاف‌پذیری و حذف تردهای بی‌مورد و پرهزینه برای شرکت در دوره‌های آموزش از مهم‌ترین آنها به شمار می‌آید. اما این آموزش دارای مزایایی نیز به شرح زیر می‌باشد:

- هزینه برگزاری دوره‌های آموزش مجازی گران نبوده و با استفاده از نرم‌افزارها و ابزارهای موجود می‌توان اقدام به برگزاری این دوره‌ها نمود.
- فراگیران قادر به تنظیم آهنگ یادگیری با توجه به شرایط خود هستند. اکثر برنامه‌های آموزش مجازی را می‌توان در زمان نیاز به آن استفاده کرد.
- سرعت فراگیری آموزش مجازی نسبت به آموزش سنتی به مراتب بیشتر بوده و حداقل ۵۰ درصد بهبود و سرعت را به دنبال خواهد داشت. فراگیران این دوره‌ها می‌توانند مطالبی را که با آنها آشنایی دارند، مطالعه نکرده و به بررسی مواد جدید بپردازند.
- آموزش مجازی از پیام‌های یکنواخت برای برقراری ارتباط با مخاطب استفاده می‌کند. آموزش مجازی از متغیرهای زمان و مکان مستقل است.
- وقتی مطالب به صورت متن، تصویر، صدا و حرکت ارائه می‌شود دیگر نیاز کمتری به یادداشت‌برداری با کاغذ و قلم است که خود باعث صرفه‌جویی در تولید چنین وسایلی است و در ضمن این گونه برنامه‌ها از جذابیت بیشتری برای مخاطب برخوردارند. (شاه بیگی و نظری، ۱۳۹۰: ۴۹)

۱-۱. همانطور که گفته شد، آموزش مجازی دارای فواید زیادی است. با توجه به تجربه ۲ سال آموزش و یادگیری

مجازی می‌توانم بگویم که مزایای آن عبارتند از:

- عدم نیاز به حضور فیزیکی و رفت و آمد: در مدل آموزش مجازی چون معلم و دانش‌آموز با استفاده از بسترهای الکترونیکی همچون اینترنت و تماس صوتی و تصویری و همچنین با استفاده از پیام‌رسان‌ها، با هم ارتباط دارند لزومی به حضور فیزیکی همزمان معلم و دانش‌آموز در یک زمان خاص و در یک مکان خاص نیست. این امر هزینه‌ی زمانی و مالی رفت و آمد و حضور را برای دانش‌آموز و معلم از بین می‌برد؛ و باعث می‌شود دانش‌آموزانی که مشغله‌ی کاری زیاد دارند بتوانند در ساعات فراغت خود از این آموزش استفاده کنند.
- به روز بودن محتوا: سرعت عرضه و تولید محتوای الکترونیک نسبت به محتوای چاپی و فیزیکی بیشتر است و خیلی سریع می‌توان محتوای جدید را به دانش‌آموزان عرضه کرد. حال آنکه تغییر محتوای آموزشی چاپی به علت هزینه‌های بالای تولید و عرضه‌ی محتوا سخت است و این تغییر دیر انجام می‌شود. این اتفاق باعث شده برای برخی حوزه‌ها که محتوای آموزشی مدام عوض می‌شود (مثل: آموزش نرم‌افزارها) دیگر استفاده از محتوای چاپی و فیزیکی هیچ توجیهی نداشته باشد.
- استفاده از معلمان در مکان‌های مختلف: چون در این دوره نیازی به حضور فیزیکی و دائمی معلم نیست می‌توان از معلمانی که در مکان‌ها و مدرسه‌های مختلف حضور دارند، استفاده کرد.
- امکان استفاده از محتوا در حین سفر و کار و ...: برای استفاده از محتوای آموزش آنلاین نیازی به حضور در محل خاصی نیست و می‌توان از هر جا با استفاده از یک کامپیوتر و اینترنت در کلاس درس حضور یافت.

- استفاده از جدیدترین متدهای آموزش: در آموزش الکترونیکی همواره از به‌روزترین روش‌های آموزشی برای انتقال محتوا به مخاطب استفاده می‌شود ولی آموزش کلاسیک در اغلب مواقع در استفاده از روش‌های جدید آموزش ناتوان نشان داده است.

- محدودیت زمان و مکان وجود ندارد: شما می‌توانید با استفاده از آموزش‌های مجازی در هر زمان و مکانی به آن‌ها دسترسی نامحدود داشته باشید. دوره‌های آنلاین ۶۰ درصد کمتر از تدریس‌های سنتی وقت می‌گیرد و مفیدتر است و در صورت استفاده صحیح، یادگیری آن موثرتر است.

۱-۲. یکی از روش‌های استفاده از آموزش مجازی، استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌باشد.

از مزایا و فرصت‌های ناشی از آموزش مجازی و توسعه فن‌آوری اطلاعات عبارتند از:

- کیفیت بخشی به آموزش و پرورش
- تربیت نیروهای کارآفرین و کمک به اشتغال‌زایی
- تربیت نیروی انسانی کارآمد و ماهر
- دسترسی آسان به منابع اطلاعاتی
- بازآموزی دبیران و افزایش مهارت شغل و دانش آنان
- کاهش هزینه‌های آموزشی در بلند مدت
- روزآمد نمودن سیستم اداری و نظام آموزشی
- ایجاد انگیزه و تلاش و نوآوری در برنامه‌های درسی
- کاهش فاصله بین توانمندی‌های دانش‌آموزان و خدمات آموزش و پرورش
- استفاده از تجارب بین‌المللی (امام‌پوردی و دیگران، ۱۳۹۲: ۱۱۷-۱۳۴)

با توجه به تجربه تدریس‌های مجازی و مشاهداتی که از انجام روش‌های مختلف برای تدریس‌ها داشتیم، متوجه شدم هنگام تدریس مجازی به دانش‌آموزان، یادگیری موثرتر آنان زمانی صورت می‌گیرد که از فیلم‌ها و محتواهای آموزشی تولید شده توسط خودم

استفاده میکنم. زیرا با شناختی که از دانش‌آموزان پیدا می‌کردم، سعی می‌کردم محتوایی را تولید کنم که با توجه به نیازها و استعدادهاى مختلف تمامی دانش‌آموزان و دربرگیرنده انواع یادگیری‌های مختلف آنان باشد. استفاده از فیلم‌ها و روش‌های جدید آموزشی (مانند: تولید محتوا از طریق برنامه‌های پاورپوینت و ضبط‌کننده صفحه) در واقع استفاده از روش فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌باشد.

با اینکه به طور کلی پایه و اساس تحولات تعلیم و تربیت در جهان، از علم و فناوری نشأت می‌گیرد، ولی درعمل ثابت شده است که اغلب تحولات بزرگ در آموزش و پرورش ریشه در تجربیات و تلاش علمی و عملی معلمان هوشمند و آینده‌نگر داشته‌اند. مسلماً در گوشه و کنار کشورما، معلمان توانمند و خلاق هستند که با ابتکار و نوآوری، فناوری را با آموزش تلفیق می‌کنند و به شیوه‌های متفاوت، هر چند با امکانات اندک، رایانه را به کلاس درس می‌برند.

از آنجا که آموزش بیش از هر موضوعی متأثر از تحولات فناوری است، آموزش و پرورش به عنوان نهاد اصلی و رسمی آموزش در هر جامعه، نیاز دارد خود را به فناوری‌های جدید مجهز کند.

امروزه معلمان توانسته‌اند تا با به‌کارگیری علم و فناوری‌های جدید اطلاعاتی روش‌هایی نو خلق کنند و کلاس درس را از محدوده چهار دیواری خارج کنند و با سایر مراکز علمی و آموزشی در جهان مرتبط سازند، به گونه‌ای دیگر مسئله زمان و مکان در دنیای تعلیم و تربیت مانع اصلی به حساب نمی‌آید و این همه از برکت به‌کارگیری اندیشه‌های نو و خلاق معلمان و کارشناسان آموزشی بوده است.

فناوری اطلاعات به آن دسته از فناوری‌هایی اطلاق می‌گردد که فرد را در ضبط، ذخیره، پردازش، بازیابی، انتقال و دریافت اطلاعات یاری می‌دهند و در یک بیان ساده‌تر فناوری اطلاعات به معنای به‌کارگیری انواع فناوری‌ها به منظور انتقال اطلاعات است.

۳-۱. با توجه به مشاهدات مزایای استفاده از فناوری اطلاعات در آموزش عبارتند از:

- پرورش و ارتقای مهارت سواد اطلاعاتی، منظور از مهارت سواد اطلاعاتی جمع‌آوری، پردازش، انتشار اطلاعات به صورت متن، نمودار و ... و مبادله این اطلاعات در محیط‌های آموزشی و یادگیری است.
- افزایش معلمان مجرب و همگام با فناوری روز و آگاه نسبت به تجربیات دانش‌آموزان در خارج از کلاس

- آموزش با هزینه کمتر

با وجود تمامی این مزایا و فواید، آموزش و تدریس الکترونیکی و مجازی دارای محدودیت‌ها و معایبی نیز هست که سبب می‌شود این روش، روشی مناسب برای استفاده همیشگی در آموزش نباشد و نیاز به تجدیدنظر در استفاده از آن به وجود آید.

۲. معایب آموزش مجازی:

ابتدا معایب آموزش مجازی را در سه سطح اقتصادی، آموزشی و فرهنگی بررسی می‌کنیم:

الف) محدودیت‌های اقتصادی:

- هزینه بالای راه اندازی و استفاده از تجهیزات رایانه‌ای
- بالا بودن هزینه به کارگیری خطوط تلفن

ب) محدودیت‌های آموزشی:

- کافی نبودن دانش رایانه‌ای دانش‌آموزان
- عدم دسترسی همه به رایانه و خدمات جانبی آن

ج) محدودیت‌های فرهنگی:

- عدم آشنایی مدرسان به قوانین کپی‌رایت
- از بین رفتن تنوع فرهنگی (شاه بیگی و نظری، ۱۳۹۰: ۵۱)

از طرفی یکی دیگر از معایب آموزش مجازی پدیده اعتیاد اینترنتی است که باعث شده دانش‌آموزان ساعت‌ها در فضای مجازی سرگرم شوند و از لحاظ اعصاب و روان دچار اختلالاتی گردند. همچنین افراد کمتر از اقوام و اعضای خانواده دیدن می‌کنند و روابط عاطفی در آنها کم‌رنگ‌تر می‌گردد. با توجه به اهمیت و نقش تکنولوژی در زندگی و کار، باید استفاده از آن در جهت رسیدن به اهداف، برنامه‌ریزی گردد، طوری که به روابط اجتماعی آنها لطمه‌ای نزنند.

۱-۲. با توجه به مشاهداتی که در طی تدریس‌ها و همچنین در طی دوره‌ی دانشجویی و کارورزی داشتیم، معایب آموزش

مجازی عبارتند از:

- بیشتر ارزیابی‌های آنلاین محدود به سؤالاتی است که فقط از نظر ماهیت، عینی هستند
- مشکلاتی در خصوص درس‌های آزمایشگاهی در یادگیری آموزش مجازی و آنلاین وجود دارد.
- بحث اصالت انجام کار و یک پروژه و تکالیف ارجاع شده توسط دانش‌آموز به معلم که در کلاس‌های حضوری هم رخ می‌دهد نیز مشکل است زیرا در آموزش مجازی آنلاین فقط در مورد هرکسی می‌توانیم به صورت غیرفیزیکی یک تکلیف را ارسال نموده و بعداً دریافت نماییم و مشخص نیست که انجام آن کار توسط خود دانش‌آموز واقعی انجام گردیده یا خیر.
- آموزش مجازی سبب افت تحصیلی برخی از دانش‌آموزان نیز شده است، زیرا نبود ارتباط چهره به چهره معلم و دانش‌آموزان، بی‌سوادی برخی والدین و ناتوانی آنها در هدایت تحصیلی فرزندان و رفع اشکالات درسی آنها، مشغله‌ی فراوان برخی والدین، بی‌توجهی دانش‌آموزان به آموزش‌ها، سرگرم شدن دانش‌آموزان در دنیای مجازی و کاهش ساعات درسی در بستر فضای مجازی، فراغت طولانی دانش‌آموزان در خانه و انجام ندادن تکالیف و عدم تلاش برای رفع اشکالات درسی را می‌توان از جمله دلایل اصلی افت تحصیلی دانش‌آموزان نام برد. بخشی از این افت تحصیلی که در دانش‌آموزان دیده می‌شود نیز به ضعف مهارت‌های فردی برمی‌گردد چون دانش‌آموزان یاد گرفته‌اند تحت فشار سیستم آموزشی برنامه‌ریزی کنند و فاقد خودتنظیمی هستند.

ورود بی‌مقدمه آموزش مجازی به کشور همزمان با شیوع ویروس کرونا و ماندگاری آن، نگرانی بابت افت تحصیلی دانش‌آموزان در همه پایه‌ها را به صورت جدی مطرح می‌کند و این مورد در دانش‌آموزانی که هیچ مشکل یادگیری خاصی ندارند و از هر نظری در یادگیری سالم و کامل هستند مشاهده می‌شود. پس طبیعی است که آموزش مجازی بر روی یادگیری دانش‌آموزانی که اختلالات خاصی دارند، تاثیر بیشتری بگذارد و سبب عقب‌افتادن آنها از چرخه یادگیری شود. دانش‌آموزانی که مشکلات یادگیری خاصی دارند، بیشتر از سایر دانش‌آموزان به حمایت علمی نیاز دارند تا بتوانند هم‌سطح دانش‌آموزان عادی شوند. حال تصور کنید در شرایطی که حتی دانش‌آموزان عادی نیز برای یادگیری نیاز به توجه بیشتری دارند، میزان توجه به دانش‌آموزان دارای اختلالات خاص، تا چه حد باید افزایش یابد تا بتوان هر دو دانش‌آموزان را به سطح کافی و خوبی از یادگیری رساند.

اختلالات یادگیری:

اختلال یادگیری در پیشرفت تحصیلی یا فعالیت‌های روزمره‌ای که مستلزم مهارت‌های خواندن، نوشتن و ریاضیات است به میزان قابل توجهی مشکل ایجاد می‌کند و ممکن است تا بزرگسالی ادامه داشته باشند. (انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۰۰، ترجمه نیکخو و یانس، به نقل از محمدی و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۷۱)

اختلالات ویژه یادگیری از دو بخش عمده تشکیل می‌شوند: اختلالات یادگیری تحولی و اختلالات یادگیری تحصیلی. اختلالات یادگیری تحولی، شامل مشکل در گروهی از مهارت‌های پیش‌نیاز است که کودک برای کسب و یادگیری موضوع‌های درسی به آنها نیاز دارد. مانند: توجه، حافظه، ادراک و تفکر. (کرک و چالفانت، ترجمه رونقی و دیگران، ۱۳۷۷، به نقل از محمدی و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۷۱)

اختلالات یادگیری تحصیلی، زمانی تشخیص داده می‌شوند که پیشرفت فرد در آزمون‌های استاندارد شده فردی برای خواندن، بیان نوشتاری و ریاضیات، اساساً پایین‌تر از سطح سنی، هوشی و تحصیلی مورد انتظار باشد. (کاپلان و دیگران، ۱۹۹۴، ترجمه پورافکاری، ۱۳۷۶، به نقل از محمدی و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۷۱)

۱. تعریف خواندن و اختلال یادگیری خواندن:

۱-۱. خواندن:

خواندن نوعی مهارت ابزاری است. ما از این مهارت ابزاری به عنوان وسیله‌ای برای انجام کارهای دیگر استفاده می‌کنیم. دانش‌آموزانی که در خواندن با مشکل مواجه هستند، احتمالاً در بسیاری از حیطه‌های تحصیلی دیگر نیز مشکل دارند و از دیگران عقب می‌مانند. یکی از دلایل این عقب‌افتادگی در حیطه‌های دیگر این است که دانش‌آموزان با ناتوانی‌های خواندن نسبت به همسالانشان دسترسی کمتری به منابع اطلاعاتی دارند. از آنجایی که خوانندگان توانا اطلاعات جدید را از طریق خواندن به دست می‌آورند، بنابراین آنهایی که در خواندن ضعیف هستند، در حیطه‌های دیگر نیز از همسالان خود عقب می‌افتند. عقب‌افتادگی نسبت به همسالان از نظر دانش و اطلاعات موجب مشکلات هوشی می‌شود. (هالاها، به ترجمه علیزاده و دیگران، ۱۳۹۴: ۴۸۵ و ۴۸۶)

۲-۱. اختلال یادگیری خواندن:

در بین دانش‌آموزان دارای اختلالات خاص، دانش‌آموزانی که دارای اختلال یادگیری از نوع خواندن هستند، نیاز به توجه ویژه‌ای در امر یادگیری دارند؛ زیرا خواندن اولین راه ورود به یادگیری می‌باشد و می‌دانیم که برای یادگیری هر موضوعی ابتدا باید آن موضوع را بخوانیم تا متوجه عنوان و هدف آن موضوع موردنظر شویم.

اختلال خواندن یا دیسلکسیا برای افراد مبتلا مشکلاتی را در زمینه درک درست مطالب، تلفظ و حتی نوشتن به وجود می‌آورد به طوری که قادر نیستند مانند سایرین در مهارت‌های آموزشی مرتبط با خواندن، عملکرد

موفقیت‌آمیزی داشته باشند، بروز این اختلال هیچ ارتباطی با سطح و بهره هوش کودکان ندارد.

با توجه به تاثیری که اختلال خواندن در سایر زمینه‌های زندگی افراد دارد باید والدین نسبت به بهبود شرایط تلاش ویژه‌ای داشته باشند. از علائم شایع این گروه از کودکان آن است که علی‌رغم چالشی که در روخوانی و پاسخ‌دهی به یک متن دارند ولی می‌توانند در صورتی که اطرافیان به ویژه والدین همان مطلب را برای او تکرار کنند، آن را درک کنند.

اختلال یادگیری از نوع خواندن، عمومی‌ترین مشکل در کودکان دچار ناتوانی‌های یادگیری است. (سادوک و سادوک، ۲۰۰۰، به نقل از محمدی و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۷۱) که به شیوه‌های چندی نمود می‌یابد از جمله: حذف و تکرار کلمات یا بخش‌هایی از جمله، خواندن سریع و بی‌دقت، خواندن کند و لغت به لغت و فقدان درک مطلب.

۲. علت‌های شایع اختلال خواندن:

علت‌های فراوانی برای اختلال خواندن بیان شده است که مهم‌ترین علت آن، اختلال در پردازش آواشناختی است که ونر و همکارانش مشکلات آواشناختی را ناشی از کاهش فعالیت در نیمکره چپ مغز می‌دانند و در ضمن انجام تکلیف آواشناختی دیده می‌شود. (ونر و دیگران، ۲۰۰۷، به نقل از محمدی و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۷۲) از دیگر عوامل موثر بر بروز اختلال خواندن تعداد نورون‌ها (سلول‌های عصبی مغزی) در قسمت‌های مرتبط با زبان عنوان می‌شود. افراد مبتلا نسبت به سایرین از تعداد کمتری برخوردار هستند که از نتایج آن کاهش عملکرد فعالیت نیمکره چپ گزارش شده است که زمینه‌ساز بروز اختلال خواندن شده است. هم‌چنین این گروه از افراد در قسمت فوقانی پیشانی نیز دچار عملکرد ضعیف‌تری هستند.

روان‌شناسان نیز در این زمینه دیدگاه متفاوتی دارند که طبق آن، مشکل در شناسایی تفاوت بین واج‌ها و برقراری ارتباط درست بین کلمات و تلفظ درست عامل بروز اختلال خواندن در کودکان عنوان شده است و عواملی همچون سطح بهره هوشی، دایره واژگان و سطح علمی در ایجاد آن بی‌تاثیر هستند. البته نمی‌توان از نقش عوامل ژنتیکی و وراثت بر بروز اختلال خواندن چشم‌پوشی کرد به طوری که گزارش شده است فراوانی کودکان مبتلا در خانواده‌های با سابقه حدود ۸۰ درصد بیشتر از سایرین است. علاوه بر اینکه مشخص شده‌است که ژن‌های مستقر بر کروموزوم‌های ۱۵، ۶، ۳، ۲ و ۱۸ زمانی که دچار اختلال شوند ابتدا فرد به اختلالات یادگیری از جمله خواندن، کاملاً بدیهی به نظر می‌رسد.

۱-۲. از دیگر علت‌های اختلال خواندن می‌توان به:

ضعف حافظه کوتاه‌مدت، ضعف فراخوانی حافظه، رشد ناکارآمد سیستم اجرایی حافظه کاری، نقص در سیستم پردازش ادراکی به ویژه ادراک دیداری اشاره کرد.

با توجه به تمامی موارد گفته شده و آشنایی با آموزش مجازی و مزایا و معایب آن و همچنین آشنایی با اختلال خواندن و عوامل ایجاد آن اکنون به تاثیر آموزش مجازی بر اختلال خواندن می‌پردازیم و تاثیر این نوع آموزش را بر این اختلال یادگیری بررسی می‌کنیم.

۳. درمان اختلال خواندن:

با درمان اختلال خواندن (دیسلکسیا) این مشکل از بین نمی‌رود، ولیکن با تحت مراقبت و آموزش قرارگرفتن کودک، افراد مبتلا می‌توانند افراد به‌شدت موفق در زندگی گردند.

تشخیص زودهنگام اختلال خواندن (دیسلکسیا) و آموزش و حمایت از کودک دچار دیسلکسیا، به درمان اختلال خواندن (دیسلکسیا) کمک می‌کند. تشخیص زودهنگام اختلال خواندن (دیسلکسیا) توسط والدین باعث می‌شود کودک پیشرفت بیشتری در مدرسه داشته باشد و در عین حال، آشنایی والدین با این اختلال کمک می‌کند تا آنها برای پیشرفت تحصیلی کودک خود با وارد کردن

فشارهای نامناسب، انتقاد، سرزنش و نصیحت، عزت نفس کودک را تضعیف نکرده و او را به سمت افسردگی، اضطراب، پرخاشگری و بدرفتاری سوق ندهند.

پیش از درمان اختلال خواندن (دیسلکسیا) لازم است تشخیص صحیحی توسط متخصص انجام پذیرد و اختلال خواندن (دیسلکسیا) از مشکلات دیگری چون مشکل بینایی، نقص شنوایی، هوش پایین، مشکلات اقتصادی و اجتماعی متمایز شود. بنابراین در این قسمت نیز آموزش و ارتباطات مجازی نمی تواند کارگشا و برطرف کننده مشکل موردنظر باشد.

درمان اختلال خواندن (دیسلکسیا) از طریق دارو تنها برای مشکلات همراه آن چون بیش فعالی و عدم تمرکز، اضطراب و افسردگی انجام می شود؛ زیرا اختلال خواندن بیماری نمی باشد، بلکه نتیجه نوع متفاوت تفکر و یادگیری است و درمان اختلال خواندن (دیسلکسیا) از طریق دارو حداقل تا امروز ممکن نمی باشد.

روشی که برای درمان اختلال خواندن (دیسلکسیا) استفاده می شود، روش اورتون گلینگهام است. در این روش، ارتباط بین صداها و حروف آموزش داده می شود. این روش بر اساس نحوه یادگیری زبان در کودکان است و گام به گام بر اساس آن پیش می رود. این ایده قصد دارد مهارت خواندن و هجی کردن را به مهارت های تشکیل دهنده جزئی آن تقسیم کند و گام به گام این مهارت ها را به کودک آموزش دهد. کودک پیش از آنکه از یک مهارت به مهارت دیگر برود، باید بر آن مهارت تسلط کافی پیدا کند و بعد سراغ مهارت بعدی برود.

نام رسمی این روش، تکنیک چند حسی آموزش زبان نام دارد که حواس چندگانه را درگیر خواندن می کند. آموزشگر در این شیوه تلاش دارد از طریق به کارگیری حداکثر حواس مختلف کودک از جمله بینایی، شنوایی، حرکت و لامسه، ارتباط بین حروف و صدای آنها را در ذهن کودک به وجود آورد. به طور مثال، کودک حروف را بر روی کاغذهای برجسته و زبری لمس می کند و یا آنکه با ضربه های انگشتان خود، صدای هجاها را در می آورد.

باور این روش بر آن است که هر کودکی از طریق متفاوتی یاد می گیرد. بعضی کودکان از طریق بینایی، برخی شنوایی و گروهی از طریق حرکت و یا لامسه اطلاعات را فرا می گیرند، بنابراین معلم باید تلاش کند حواس بیشتری را درگیر کند. به طور مثال، برای آموزش واژه سیب، معلم به جای آنکه تنها واژه سیب را بنویسد، باید این شانس را به کودک بدهد تا سیب را ببیند، لمس کند، بو کند و مزه آن را بچشد.

کودکان قشر عمده ای از جمعیت جهان را تشکیل می دهند به طوری که در کشورهای در حال توسعه، سهم این قشر از کل جمعیت تقریباً به ۵۰ درصد می رسد. (نریمانی و دیگران، ۱۳۹۱، به نقل از ملک و دیگران، ۱۳۹۲: ۱۴۱)

در هر جامعه‌ای سلامت کودکان و نوجوانان اهمیت ویژه‌ای دارد و توجه به بهداشت روانی آنان کمک می‌کند تا از نظر روانی و جسمی سالم بوده و نقش اجتماعی خود را بهتر ایفا کند. در نتیجه درمان اختلال خواندن در کودکان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

بررسی تاثیر آموزش مجازی بر اختلال خواندن:

برای انجام این روش‌های درمان اختلال خواندن و تاثیرگذاری آن‌ها، کودک باید به طور مستقیم و حضوری، معلم یا شخصی که قرار است به او آموزش دهد را ملاقات کند تا آنها بتوانند با تعاملی موثر، گام به گام این اختلال را برطرف کنند و انجام این روش با آموزش مجازی امکان‌پذیر نیست و نمی‌تواند آن تاثیر مفید آموزش و ارتباط حضوری را بگذارد.

زیرا آموزش باید نیازهای آموزشی فردی دانش‌آموزان با مشکلات خواندن را شناسایی نموده و آنها را به طور مستقیم مورد ملاحظه قرار دهد و فنون را به کار گیرد که اثربخش بودن آنها ثابت شده است، که این فنون آموزشی عبارتند از: فن تقویت روان‌خوانی، آموزش توسط هم‌شاگردی، آموزش دوجانبه و راهبردهای درک مطلب که شامل روش ساده‌سازی، آموزش راهبرد و آموزش درک لب مطلب است. (هالاها، به ترجمه علیزاده و دیگران، ۱۳۹۴: ۵۳۹)

آموزش مجازی با تمام مزایایی که دارد نمی‌تواند پاسخگوی نیازها و برطرف کننده مشکل دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خواندن باشد، چون زمانی که دانش‌آموزی این اختلال را داشته باشد در وهله اول باید تشخیص داده شود و بعد از آن به راهکارهای درمانی اندیشید. حال تصور کنیم در دوره آموزش مجازی، این اختلال در دانش‌آموزی ایجاد شده است و والدین این دانش‌آموز هیچ اطلاعی از این اختلال و چگونگی برخورد با چنین دانش‌آموزانی را نداشته باشند، در نتیجه احتمال دارد والدین به جای دنبال کردن راهکارها برای حل مشکل فرزند خود به او برچسب بزنند که نمیتواند بیاموزد یا در یادگیری تنبل است. به همین دلیل برای حل مشکل این دانش‌آموزان باید آنها تحت مراقبت و آموزش قرار گیرند تا مشکلمان برطرف شود و برای انجام این امر نیز لازم است که ابتدا جلسات حضوری برگزار شود.

اجرای تمام این فنون نام برده شده در آموزش حضوری امکان‌پذیر است و آموزش مجازی به دلیل عدم دسترسی حضوری به دانش‌آموزان برای تشخیص میزان اختلال، قابلیت استفاده از این فنون را به صورت مفید و موثر ندارد.

با توجه به تمامی موارد گفته شده، می‌توان گفت:

«آموزش مجازی سبب تشدید مشکلات دانش‌آموزان دارای اختلال خواندن می‌شود زیرا همانطور که می‌دانیم در آموزش مجازی اکثر دانش‌آموزان تکالیف را به تنهایی انجام نمی‌دهند و والدین به ظاهر دلسوز برای گرفتن تایید معلم و اینکه نشان دهند فرزندشان در درس ممتاز است، وظیفه انجام تکالیف را برعهده می‌گیرند و همین کار آنها سبب می‌شود که اگر فرزندشان دارای اختلالی است، آن اختلال در مراحل اولیه شناسایی نشود. از طرفی تشخیص اختلالات توسط معلم نیز در شرایط مجازی دشوار است، زیرا معلم نمی‌تواند رفتار دانش‌آموز را از نزدیک ببیند و اکثراً تصور می‌کند که مشکلاتی که دانش‌آموز در خواندن دارد به دلیل کم‌کاری دانش‌آموز و والدینش و یا به دلیل مشکلات خانوادگی می‌باشد. به همین دلیل به طور کلی آموزش مجازی هم در تشخیص اختلالات و هم در درمان آنها، به اندازه آموزش حضوری کامل نیست و این نقص فقط بر شیوه آموزش مجازی وارد نیست بلکه به معلمان و نحوه استفاده آنها از آموزش مجازی نیز برمی‌گردد. زیرا نحوه استفاده برخی از معلمان از آموزش مجازی بسیار موثر و مفید است و آنان از تمام جنبه‌های آموزش مجازی مثل: تماس تصویری، تماس صوتی گروهی، ارزشیابی‌های تصویری و بسیاری دیگر از قابلیت‌های این آموزش بهره می‌گیرند، تا عکس‌العمل دانش‌آموزان خود را به صورت مستقیم ببینند و میزان یادگیری آنها را بسنجند. اما برخی دیگر از معلمان فقط انجام وظیفه می‌کنند و حتی محتواهای تدریس روزانه برای دانش‌آموزان خود را، خودشان آماده نمی‌کنند و از محتواهای آماده و در دسترس که خود دانش‌آموزان هم با یک جستجوی ساده می‌توانند این منابع را به دست آورند، استفاده می‌کنند و حتی به میزان یادگیری پس از تدریس نیز واکنشی نشان نمی‌دهند و برای مهم‌ترین بخش آموزش یعنی ارزشیابی که مهم‌ترین بخش در آموزش و پرورش است، ارزشی قائل نیستند و به آن اهمیت نمی‌دهند. بدیهی است که دانش‌آموزان این دو معلم از هر نظر چه در یادگیری مطالب و چه در ارزشیابی‌ها متفاوت هستند و نمی‌توان آنها را در یک سطح دانست.»

بر اساس پژوهش‌ها مشخص شده است یک شکاف پیشرفت بین دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خواندن با دانش‌آموزان و همسالان عادی آنها وجود دارد که هر سال در حال افزایش است. منظور از این شکاف، پیشرفت فاصله‌ای است که بین دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خواندن و دانش‌آموزان بدون اختلال در حوزه‌های مختلف عملکرد تحصیلی وجود دارد.

(علیزاده و دیگران، ۱۳۹۴: ۴)

با توجه به نتایج این پژوهش‌ها می‌توان گفت که دانش‌آموزان دارای اختلال خواندن حتی در شرایط و آموزش‌های حضوری از همسالان و هم‌کلاسی‌های خود عقب می‌مانند و در صورت شناسایی نشدن اختلال آنها، پیشرفت چشم‌گیری در دروس نخواهند داشت، حال با وجود آموزش مجازی که شناسایی این اختلال در دانش‌آموزان سخت‌تر است و معلمان در این شرایط به راحتی قادر به شناسایی دقیق این اختلال نیستند، این عقب‌ماندگی و شکاف پیشرفت بین دانش‌آموزان دارای اختلال و بدون اختلال افزایش چشم‌گیری خواهد داشت.

به هر حال با وجود تمامی شناخت‌هایی که از ویژگی‌ها و مزایا و معایب آموزش مجازی و اختلال یادگیری خواندن پیدا کردیم و متوجه شدیم که این اختلال برای شناسایی و درمان نیاز به توجه و امکانات ویژه‌ای دارد، می‌توان گفت این نوع آموزش یعنی آموزش مجازی حتی با وجود استفاده درست و صحیح معلمان از تمامی امکانات و جنبه‌های آن نمی‌تواند پاسخگوی این نوع اختلال و برطرف‌کننده مشکلات دانش‌آموزان دارای این نوع اختلال باشد و استفاده صحیح معلمان از جنبه‌ها و امکانات مختلف آموزش مجازی می‌تواند تا حدودی در شناسایی و تشخیص به موقع اختلال خواندن در دانش‌آموزان موثر باشد. اما برای تشخیص قطعی و درمان موثر نیاز به حضور دانش‌آموز در مقابل معلم یا متخصص وجود دارد.

نتیجه‌گیری:

پژوهش حاضر با هدف بررسی چگونگی تاثیر آموزش مجازی بر اختلال یادگیری خواندن دانش‌آموزان ابتدائی صورت گرفته است. مشاهدات و مطالعات نشان می‌دهند که آموزش مجازی سبب تضعیف یادگیری دانش‌آموزان دارای اختلال خواندن و تشدید مشکلات خواندن در آنها می‌شود. بنابراین آموزش مجازی بر اختلال خواندن دانش‌آموزان ابتدائی اثرگذار است. اگر فردی در فرایند یادگیری خواندن دچار مشکلاتی شود، به طوری که نتواند مطالب را به صورت روان و درست بخواند و یا درک درستی هنگام روخوانی نداشته باشد و نتواند کلمات را به طور درست تلفظ کند و یا بنویسد، به این مشکل اختلال یادگیری خواندن گفته می‌شود.

با تمام این مشکلات ممکن است کودک از نظر هوشی متوسط رو به بالا باشد، اما توانایی درست در شناسایی صداهای گفتاری و طریقه رمزگشایی از حروف و کلمات را نداشته باشد. در واقع این مشکل مربوط به قسمت‌هایی از مغز کودک است که وظیفه پردازش زبان را انجام می‌دهد.

از عوامل تاثیرگذار بر اختلال یادگیری خواندن، ضعف در سرعت پردازش و ادراک دیداری و درک زنجیره‌ها و مشکلات در حافظه کوتاه‌مدت است. دانش‌آموزان دارای اختلال خواندن، نمی‌توانند اطلاعات و مفاهیم جدید را به درستی دریافت و درک کنند و قوای استدلال و استنتاج و ابهام‌زدایی ضعیفی دارند، از این رو زمانی که اطلاعات و مفاهیم جدید از روشی غیرحضوری و به صورت مجازی به آن‌ها منتقل می‌شود و دریافت اطلاعات به صورتی است که امکان تعامل حضوری و دریافت و ارائه بازخوردهای مستقیم را از آن‌ها می‌گیرد، در نتیجه آن‌ها با مشکل بیشتری در درک و دریافت اطلاعات مواجه می‌شوند.

برای درمان دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری ویژه با نوع خواندن، می‌توان از روش‌های تخصصی مثل روش اورتون گلینگهام و یا تکنیک چند حسی آموزش زبان استفاده کرد و طی آن از چند حواس مختلف دانش‌آموزان برای آموختن و تثبیت ارتباط بین حروف و صدای یک کلمه در ذهن آن‌ها بهره گرفت.

در نتیجه برای درمان این اختلال، نیاز به تعامل حضوری معلم یا متخصص با دانش‌آموز یا کودک دارای اختلال خواندن وجود دارد تا بر اساس تشخیص صحیح او بتوانیم به رفع مشکل دانش‌آموز کمک کنیم و نسبت به درمان او اقدام کنیم. چرا که گاهی این اختلال ناشی از مشکلات دیگر مانند بینایی، نقص شنوایی، مشکلات اقتصادی، هوش پایین و مشکلات اجتماعی است.

بنابراین آموزش مجازی با تمام خصوصیات و ویژگی‌های مثبت و خوبی که دارد، نمی‌تواند پاسخگوی برخی از مشکلات و اختلالات دانش‌آموزان مانند اختلال یادگیری خواندن باشد، زیرا همانطور که گفته شد خواندن به عنوان یکی از عمده‌ترین روش‌های کسب معلومات و دانش و اساسی‌ترین ابزار یادگیری دانش‌آموزان است و دانش‌آموزان برای یادگیری ابتدا باید بتوانند متن و یا مطلب مورد نظر را به خوبی بخوانند و سپس آن را بفهمند و درک کنند و یادگیری مفید و موثر بعد از این مراحل یعنی پس از خواندن مفید صورت می‌گیرد. حال زمانی که دانش‌آموزی در این ابزار مهم، با اختلال مواجه باشد، در نتیجه نمی‌تواند از روش‌های غیرحضوری و مجازی برای یادگیری و آموزش موثر بهره بگیرد و در مواردی که این اختلال

شدید باشد و نیاز به راه‌حل‌های ویژه و تخصصی‌تر داشته باشد، آموزش مجازی می‌تواند سبب دوچندان شدن مشکلات دانش‌آموزان دارای این نوع اختلال شود. زیرا حتی با وجود بهترین منابع و معلم‌ها و تدریس‌ها در آموزش مجازی، دانش‌آموزان دارای این نوع اختلال در یک مهارت پایه (خواندن) که برای یادگیری مورد نیاز است و به عبارتی کلید یادگیری است، مشکل دارند و نمی‌توانند خود را به سطح دانش‌آموزان دیگر برسانند و این عامل سبب ایجاد شکاف پیشرفت بین دانش‌آموزان دارای اختلال و بدون اختلال و ایجاد سرخوردگی و نابودی اعتماد به نفس دانش‌آموزان دارای اختلال خواندن می‌شود.

در آخر با توجه به یافته‌های این پژوهش و همچنین پژوهش‌هایی که در حوزه آموزش‌های مجازی و الکترونیکی اختلال یادگیری خواندن صورت گرفته است، لازم به ذکر است که آموزش ویژه مسئولیت بزرگی را در پاسخ‌گویی به نیازهای کودکان دارای اختلال یادگیری خواندن بر دوش دارد، که مستلزم آموزش اثربخش و باکیفیت است تا بتواند به بهترین شکل پاسخ‌گوی نیازهای افراد دارای اختلال خواندن باشد.

این آموزش ویژه شامل خدمات، برنامه‌ها و آموزش‌های برنامه‌ریزی شده فردی یا گروهی است که نیازهای ویژه دانش‌آموزان با نیازهای ویژه مثل دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خواندن را برآورده می‌کند.

برای مثال آموزش ویژه برای دانش‌آموزان دارای اختلال خواندن بعد از تشخیص و تعیین سطح این آن، در دانش‌آموزان آغاز می‌شود و شامل تثبیت آوا یا صدای کلمات و برقراری ارتباط بین حروف در ذهن دانش‌آموز دارای اختلال یادگیری خواندن است.

از طرفی این آموزش ویژه؛ در شرایط کنونی، برای دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خواندن از طریق برقراری ارتباط مستقیم بین یاددهنده و یادگیرنده و یا به عبارتی آموزش و تدریس حضوری امکان‌پذیر است.

فهرست منابع و مآخذ:

۱. امام‌پوردی، سجاد و دیگران. (۱۳۹۰). «رابطه سیستم فناوری اطلاعات با خلاقیت کارکنان آموزشی در مدارس. فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی». سال سوم. شماره چهارم.
۲. انجمن روانپزشکی آمریکا. (۲۰۰۰). متن تجدید نظر شده راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی. ترجمه محمدرضا نیکخو و هامایاک آوادیس یانس. تهران: انتشارات شهر آب. چاپ چهارم.
۳. حمزه‌لو، زهره و رحیمی، سعدا. «بررسی کیفیت آموزش و یادگیری در فضای مجازی شاد از نظر دانش‌آموزان دوره ابتدایی در نیمسال دوم تحصیلی ۹۹ - ۱۳۹۸». مجله پیشرفت‌های نوین در روانشناسی و علوم تربیتی و آموزش و پرورش. سال سوم. شماره ۲۹.
۴. رضایی نیکو، سید هادی. (۱۳۹۹). «بررسی تاثیر آموزش الکترونیکی و تدریس مجازی بر یادگیری دانش‌آموزان». اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در فرآیندهای تعلیم و تربیت.
۵. شاه‌بیگی، فرزانه و نظری، سمانه. (۱۳۹۰). «آموزش مجازی: مزایا و محدودیت‌ها». مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد. سال ششم. شماره چهارم.
۶. علیزاده، حمید و دیگران. (۱۳۹۴). «دقیق آموزشی: مداخله‌ای رفتاری برای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خواندن». فصلنامه روانشناسی افراد استثنائی. سال پنجم. شماره ۲.

۷. کرباسدهی، فاطمه و دیگران. (۱۳۹۷). «تاثیر آموزش راهبردهای خودتنظیمی بر بهبود مهارت خواندن دانش‌آموزان پسر دارای اختلال یادگیری ویژه با نوع خواندن». مجله مطالعات ناتوانی.

۸. محمدی، فرهاد و دیگران، (۱۳۹۰). «مقاله تاثیر روش آموزش چند حسی فرنالد و تمرین و تکرار در بهبود اختلال ویژه یادگیری خواندن دانش‌آموزان ابتدائی». مجله دست‌آوردهای روان‌شناختی دانشگاه شهید چمران اهواز. سال ۱۸-۳. شماره ۱.

۹. ملک، مریم و دیگران. (۱۳۹۲). «تربخشی بازی درمانی گروهی به شیوه شناختی رفتاری بر کاهش مشکلات رفتاری کودکان مبتلا به اختلال خواندن». مجله ناتوانی‌های یادگیری. سال دوم. شماره ۴/۱۵۳ - ۱۴۰.

۱۰. هالاهان، د.پ و دیگران. (۲۰۰۵). اختلال‌های یادگیری (مبانی، ویژگی‌ها و تدریس موثر). ترجمه حمید علیزاده و دیگران. (۱۳۹۱). تهران: نشر ارسباران. چاپ ششم.